

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Kateřiny Šimáčkové, soudce Tomáše Lichovníka a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka o ústavní stížnosti stěžovatelů **1) K. Š. a 2) E. Š.**, zastoupených Mgr. Mgr. Ladislavem Hrubým, advokátem se sídlem v Chebu, Májová 23, proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2016, č. j. 18 Co 57/2016-171, takto:

I. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2016, č. j. 18 Co 57/2016-171, v části II. výroku bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2016, č. j. 18 Co 57/2016-171, se v části II. výroku ruší.

III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností, doručenou Ústavnímu soudu dne 29. 8. 2016, která splňuje formální náležitosti stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí v části II. a III. výroku s tvrzením, že při projednávání věci stěžovatelů před obecnými soudy došlo k porušení práva stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a současně byla porušena rovnost v řízení ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny.

2. Z ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí a soudního spisu, který si Ústavní soud v dané věci vyžádal, vyplývá, že stěžovatelé se jakožto žalobci domáhali vůči žalovanému Voleský a partneři, v. o. s., Staropramenná 17, Praha 5, jakožto insolvenčnímu správci dlužníka: O. B., (dále jen „vedlejší účastník“) úhrady částky ve výši 170 000,- Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody, která byla způsobena na jejich vozidle pádem stromu stojícím na pozemku O. B. V průběhu řízení před soudem prvního stupně učinili stěžovatelé a vedlejší účastník nesporným, že za škodu na vozidle stěžovatelů odpovídá vedlejší účastník, nadále však zůstávala sporná výše škody. Následně byla učiněna nespornou i výše škody, a to v částce 160 000,- Kč, soud tedy

nedoplňoval dokazování znaleckým posouzením ohledně výše škody. Stěžovatelé tak vzali svůj návrh co do částky ve výši 10 000,- Kč s příslušenstvím zpět, řízení bylo v této části zastaveno a současně bylo rozhodnuto tak, že vedlejší účastník je povinen uhradit stěžovatelům částku ve výši 160 000,- Kč se 7,5 % úrokem z prodlení od 1. 2. 2013 do zaplacení a náklady řízení ve výši 105 653,- Kč.

3. Rozsudek soudu prvního stupně byl následně napaden odvoláním ze strany vedlejšího účastníka. Odvolání bylo podáno původně jako blanketní, přičemž následně bylo po výzvě soudu doplněno o důvody v tom smyslu, že vedlejší účastník napadá pouze výrok I. předmětného rozsudku, a to pouze v části, v níž bylo rozhodnuto o příslušenství. Podle ustanovení § 170 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), totiž platí, že se v insolvenčním řízení neuspokojují úroky z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku. Stěžovatelé se k odvolání vyjádřili tak, že dle jejich názoru mělo být toto odmítnuto jako neprojednatelné, když vedlejší účastník ve svém blanketním odvolání nepostupoval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“). Vady odvolání nebylo dle názoru stěžovatelů možno odstranit, když v něm absentovalo uvedení rozsahu, v jakém je rozhodnutí soudu prvního stupně napadáno.

4. Odvolací soud odvolání vedlejšího účastníka projednal, když uzavřel, že odvolání bylo následně řádně doplněno, odůvodněno a mělo náležitosti stanovené ustanovením § 205 odst. 1 občanského soudního řádu. Soud se ztotožnil s názorem vedlejšího účastníka, že v insolvenčním řízení nelze uspokojit úroky z pohledávek, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku. Z tohoto důvodu rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. změnil tak, že návrh na přiznání úroku z prodlení z částky 160 000,-Kč zamítl. Současně odvolací soud změnil výrok týkající nákladů řízení před soudem prvního stupně tak, že namísto částky ve výši 105 653,- Kč byl vedlejší účastník povinen uhradit pouze částku ve výši 63 392,- Kč, bylo rozhodnuto i o nákladech odvolacího řízení. Změnu výše nákladů řízení před soudem prvního stupně odůvodnil odvolací soud tak, že postupoval podle ustanovení § 142 odst. 2 občanského soudního řádu, když stěžovatelé měli ve věci úspěch pouze částečný. Odvolací soud vypočetl absolutní částku úroku z prodlení ve výši 7,5 % p. a. z částky 160 000,- Kč za dobu od 1. 2. 2013 (první den prodlení po marném uplynutí lhůty k plnění stanovené ve výzvě k úhradě náhrady škody) do 23. 5. 2016 (den rozhodnutí odvolacího soudu), která činila 39 714,- Kč. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé nebyli s požadavkem na úhradu úroku z prodlení úspěšní, představovala tato částka úspěch vedlejšího účastníka a byla matematicky porovnána s částkou 160 000,- Kč, která představovala úspěch stěžovatelů. Na základě tohoto porovnání dospěl odvolací soud k závěru, že stěžovatelé byli úspěšní pouze z 60 %, a proto byla náhrada nákladů řízení v prvním stupni, přiznaná původně soudem prvního stupně, ponížena z částky 105 653,- Kč (100 %) na částku 63 392,- Kč (60 %).

II. Argumentace stěžovatelů

5. Ústavní stížností napadli stěžovatelé nákladové výroky II. a III. rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2016, č. j. 18 Co 57/2016-171, s tvrzením že postupem odvolacího soudu bylo protiústavně zasaženo do jejich práva na spravedlivý proces a rovnost v řízení. Stěžovatelé se domnívají, že ústavní stížnost proti uvedenému rozhodnutí je přípustná i v případě nevyčerpání mimořádného opravného prostředku, neboť dovolání je v tomto případě nepřípustné ex lege ve smyslu ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu. Rozporovaná část nákladů řízení totiž nedosahuje částky ve výši 50 000,- Kč a i v případě, že by byl ústavní stížností napadán rozsudek odvolacího soudu v plném rozsahu, činila by absolutní částka příslušenství, které by bylo předmětem odvolacího řízení, sumu 39 846,- Kč a k výši nákladů řízení by se v takovém případě nepřihlíželo.

6. Základní námitkou stěžovatelů je skutečnost, že odvolání vedlejšího účastníka proti rozhodnutí soudu prvního stupně bylo neprojednatelné, resp. opožděné. Stěžovatelé jsou si vědomi, že by touto námitkou mohli napadnout rozhodnutí odvolacího soudu v plném rozsahu, nicméně tak nečiní, neboť by tak brojili proti věcně vzato správnému rozhodnutí odvolacího soudu (tj. že v daném případě nebylo možno žalobě vyhovět v části týkající se příslušenství). Vady odvolání spatřují stěžovatelé v tom, že blanketní odvolání, podané vedlejším účastníkem poslední den lhůty neobsahovalo náležitosti uvedené v ustanovení § 205 odst. 1 občanského soudního řádu, které musí být uvedeny ve lhůtě pro podání odvolání. Jedná se konkrétně o uvedení rozsahu, v jakém je rozhodnutí odvoláním napadáno, který musí být vymezen v případě, že napadené rozhodnutí obsahuje více výroků, jež jsou způsobilé samostatně nabýt právní moci. Navíc v dané věci ani z postupu vedlejšího účastníka v řízení před soudem prvního stupně nebylo možno dovodit, v jakém rozsahu případně s prvoinstančním rozhodnutím nesouhlasí, neboť v tomto řízení sporoval pouze výši nákladů řízení, zatímco v doplnění odvolání napadal rozhodnutí v části týkající se příslušenství. Stěžovatelé uzavírají, že projednáním odvolání vedlejšího účastníka, které neobsahovalo ve lhůtě k podání odvolání jednu ze základních náležitostí stanovených § 205 odst. 1 občanského soudního řádu, došlo k nepřipustnému zásahu do jejich ústavně zaručených práv.

7. Právo na spravedlivý proces bylo dle názoru stěžovatelů porušeno i postupem odvolacího soudu, který provedl změnu výše nákladů řízení před soudem prvního stupně, a to čistě matematicky, aniž by vzal v potaz podstatné okolnosti případu. Stěžovatelé zdůrazňují, že se snažili předejít samotnému soudnímu řízení a když neuspěli s mimosoudní dohodou, i v samotném soudním řízení se snažili předejít nákladnému dokazování a naopak sami ustoupili ze svých požadavků tak, aby řízení bylo ukončeno v co nejkratší době a s výsledkem přijatelným pro obě strany. Vedlejší účastník nikdy v průběhu řízení nenamítal, že úrok z prodlení nelze s odkazem na ustanovení § 170 písm. b) insolvenčního zákona v daném případě přiznat, neboť kdyby takovou námitku vznesl, stěžovatelé by jistě svou žalobu o nárok na příslušenství omezili. Stěžovatelé zdůrazňují, že jejich žaloba byla od počátku důvodná a poměr úspěchu a neúspěchu je čistě matematicky závislý na tom, kdy by došlo ke zpětvzetí žaloby ohledně úroku z prodlení.

III.

Vyjádření účastníků řízení

8. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti podané v nyní projednávané věci vyjádřil Krajský soud v Plzni, který odkázal na obsah odůvodnění svého rozhodnutí a zdůraznil, že o nákladech řízení před soudem prvního stupně bylo rozhodováno dle poměru úspěchu a neúspěchu ve věci dle ustanovení § 142 odst. 2 občanského soudního řádu. Závěrem uvedl, že se nedomnívá, že by bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces.

9. Vedlejší účastník sdělil, že nesouhlasí s názorem stěžovatelů, že by postupem odvolacího soudu bylo porušeno jejich právo na spravedlivý proces. Tvrdí, že odvolání bylo podáno včas a v souladu s výzvou bylo i řádně doplněno, což je postup, který občanský soudní řád připouští. Vedlejší účastník navrhl, aby ústavní stížnost byla odmítnuta.

10. Vzhledem ke stručnému obsahu vyjádření ostatních účastníků dospěl Ústavní soud k závěru, že replika stěžovatelů by k dané problematice nepřinesla nic nového, a proto s ohledem na rychlost a hospodárnost řízení Ústavní soud tato vyjádření k replice stěžovatelům nezasílal.

IV.

Procesní předpoklady projednání návrhu

11. Ústavní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny procesní předpoklady projednání ústavní stížnosti. Ústavní stížnost byla podána včas a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání a je zastoupen v souladu s požadavky § 29 až § 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu"). Ústavní soud se ztotožňuje s názorem stěžovatelů, že případný mimořádný prostředek (dovolání) proti napadenému usnesení by byl v daném případě ex lege nepřijatelný, neboť výše nákladů řízení, kterou rozporují stěžovatelé, činí celkovou částku 44 257,- Kč, a to s ohledem na ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu. Současně nelze pominout ani skutečnost, že stěžovatelé postupovali dle poučení obsaženého v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu, dle kterého nebylo dovolání v dané věci shledáno jako přípustné. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé vyčerpali všechny procesní prostředky, které jim zákon k ochraně jejich práva poskytuje, byla ústavní stížnost shledána přípustnou dle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

V.

Upuštění od ústního jednání

12. Ústavní soud neočekával od ústního jednání další objasnění věci, proto od něj upustil dle ustanovení § 44 věty první zákona o Ústavním soudu.

VI.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní soud konstatuje, že jeho úkolem je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy České republiky); není součástí soustavy obecných soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy České republiky), a nepřísluší mu právo dozoru nad rozhodovací činností obecných soudů; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn pouze za situace, kdy obecné soudy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce. Proto Ústavní soud napadená soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovateli namítáno v ústavní stížnosti a po posouzení napadených rozhodnutí a vyžádaného soudního spisového materiálu shledal, že ústavní stížnost je částečně důvodná.

14. Otázkou náhrady nákladů řízení se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zabýval a konstatoval, že tato problematika, jakkoliv se může účastníka řízení citelně dotknout, nemůže být obvykle předmětem ústavní ochrany, neboť samotný spor o náhradu nákladů řízení nedosahuje zpravidla intenzity představující porušení základních práv a svobod. Ústavní soud tak dal ve své judikatuře opakovaně najevo, že při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před obecnými soudy jednoznačně podružné, postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například jestliže zjistí, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces nebo že bylo porušeno jiné základní právo (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 3. 2006, sp. zn. II. ÚS 259/05, všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou k dispozici v elektronické podobě na <http://nalus.usoud.cz>).

15. Současně je však třeba konstatovat, že rozhodování o nákladech řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku, a proto i na tuto část řízení dopadají postuláty spravedlivého procesu. Z hlediska kritérií spravedlivého procesu otázka náhrady nákladů řízení může nabýt ústavněprávní dimenze například tehdy, pokud v procesu interpretace a aplikace příslušných ustanovení obecně závazného předpisu ze strany obecného soudu je obsažen prvek libovůle, svévole nebo extrémní rozpor s principy spravedlnosti. Takové pochybení bylo zjištěno i v nyní projednávané věci.

16. Ústavní soud se ve své rozhodovací činnosti opakovaně zabýval otázkou ústavně konformního výkladu práva a dospěl k závěru, že aplikace práva vycházející pouze z jazykového výkladu je neudržitelná. V této souvislosti lze odkázat na nález pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97. Současně lze v daném případě opětovně zopakovat tezi, že spravedlnost musí být přítomna v každém procesu, ve kterém se interpretuje a aplikuje právo.

17. K námitce stěžovatelů, že odvolání vedlejšího účastníka proti rozhodnutí soudu prvního stupně mělo být odmítnuto jako neprojednatelné resp. opožděné, Ústavní soud uvádí, že tuto námitku neshledává jako důvodnou. Ústavní soud, na rozdíl od tvrzení stěžovatelů, zaujímá názor, že postup obecných soudů k právu jednotlivce na soudní ochranu v případě nejasného či neurčitého podání má být spíše vstřícnější. V této

souvislosti lze odkázat například na závěry rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 3106/13, dle kterých je ústavně konformním postupem v případě neurčitého podání učinit výzvu k odstranění neurčitosti jeho podání ve smyslu ustanovení § 43 odst. 1 občanského soudního řádu. Odvolacímu soudu tak nelze v jeho postupu, na základě kterého vyzval vedlejšího účastníka k odstranění vad odvolání a poté odvolání i projednal, z pohledu Ústavního soudu ničeho vytknout. Pokud pak odvolací soud rozhodl o nákladech odvolacího řízení v části III. výroku napadeného rozhodnutí, nelze ani v tomto postupu shledat porušení ústavně zaručených práv stěžovatelů, a to i s ohledem na minimální výši těchto nákladů.

18. Ústavní soud však dospěl k závěru, že na základě okolností daného případu se jeví rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byla upravena výše nákladů řízení před soudem prvního stupně, jako nespravedlivé a tudíž porušující právo stěžovatelů na spravedlivý proces. V rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 1236/07, je vyjádřeno, že hlavní zásadou, která ovládá rozhodování o nákladech řízení, je zásada úspěchu ve věci. Ústavní soud již k této otázce judikoval, že poměřovat úspěch a neúspěch ve věci nelze jen tím, jak bylo o konkrétním návrhu rozhodnuto, ale je třeba jej posuzovat v širších souvislostech. V rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. IV. ÚS 1/04, Ústavní soud zdůraznil, že ani rozhodování o nákladech řízení nesmí být jen mechanickým posuzováním výsledků sporu bez komplexního zhodnocení rozhodnutí v meritu věci. Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení má být zřejmým a logickým ukončením celého soudního řízení (viz též nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 257/05). V posuzované věci z hlediska materiální spravedlivosti měli stěžovatelé ve věci v podstatě plný úspěch.

19. Ústavní soud při zhodnocení všech uvedených souvislostí vzal v úvahu celý předmětný spis, z něhož vyplývá, že stěžovatelé se na vedlejším účastníkovi domáhali náhrady škody ve výši 170 000,- Kč za zničení jejich vozidla pádem stromu stojícího na pozemku vedlejšího účastníka. Svůj nárok po neúspěšném mimosoudním jednání uplatnili soudní cestou, přičemž v jejich postupu lze spatřovat maximální možnou snahu o rychlé řešení věci s co nejnižšími náklady řízení. To plyne mimo jiné i ze skutečnosti, že stěžovatelé přistoupili na nižší výši náhrady škody tak, aby nebylo nutno provádět další znalecké posouzení, ale aby výše škody mohla být vzata za zjištěnou na základě shodného tvrzení stran. Skutečnost, že stěžovatelé vedle nároku na náhradu škody požadovali i úrok z prodlení, se odvíjí od běžného postupu při uplatňování peněžitých nároků soudní cestou. Nelze spatřovat úspěch vedlejšího účastníka ve věci pouze v tom, že úrok z prodlení nemohl být přiznán s odkazem na ustanovení § 170 písm. b) insolvenčního zákona, když v případě, že by vedlejší účastník nebyl osobou v úpadku, by úrok z prodlení za totožných okolností přiznán byl.

20. Navíc nelze pominout ani argumentaci stěžovatelů, dle které by nárok na úrok z prodlení byl z jejich strany zcela jistě vzat zpět, pokud by relevantní námitka byla ze strany vedlejšího účastníka vznesena již v řízení před soudem prvního stupně. Tento přístup potvrzuje i skutečnost, že stěžovatelé proti odvolání vedlejšího účastníka věcně ničeho nenamítali a tento postup udrželi i v řízení o ústavní stížnosti. Na nemožnost požadovat v dané věci úrok z prodlení měl navíc poukázat již soud prvního stupně. Jeví se tak krajně nespravedlivým, že odvolací soud vyšel při posuzování úspěchu ve sporu čistě z matematického výpočtu výše úroku z prodlení za dobu do dne rozhodnutí o odvolání (tedy do nejzazšího možného dne), který opět čistě matematicky porovnal s výší plnění, které bylo stěžovatelům přiznáno, a to aniž by jakkoliv zhodnotil

specifické okolnosti daného případu. Odvolací soud se tak dopustil porušení práva stěžovatelů na spravedlivý proces.

VII. Závěr

21. Na základě výše uvedených skutečností Ústavní soud konstatuje, že rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 23. 5. 2016, č. j. 18 Co 57/2016-171, v části II. výroku bylo porušeno právo stěžovatelů na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a proto v této části ústavní stížnosti vyhověl [podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů] a napadené rozhodnutí v označeném výroku zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 6. února 2017

Kateřina Šimáčková
předsedkyně I. senátu Ústavního soudu